

A jog fogalma: olyan magatartási szabályok összessége, amelyek keletkezése állami szervekhez kötődik, ennél fogva az adott társadalomban általánosan kötelezőek és érvényesülését az állami szervek végső soron kényszerrel biztosítják.

A jogi norma és a társadalmi norma fogalma: a norma általános jelentés szerint magatartási szabály, amely a lehetséges cselekedetek közül előírja a helyeset, a követendő. A társadalmi normák léte egyidős az emberi társadalommal. A normák több típusa alakult ki a társadalmi-történeti fejlődés során. A kezdetben meghatározó normatípus a szokás, az erkölcs és a vallási norma volt. Ezt követően beszélhetünk a jog, mint magatartásszabályozó rendszer megjelenéséről. Időben előre haladva további társadalmi normák alakultak ki: illem, divat, szakmai-technikai előírások. Végül legkésőbb a politikai és szervezeti normák megjelenését figyelhetjük meg.

A jogi norma a társadalmi normák egy sajátos fajtája. Alapvető megkülönböztető jegyei, hogy általános jellegű, mindenkire kötelező magatartási szabályt jelent, melyet az állam alkot és érvényesülését biztosítja.

A jogi norma szerkezeti elemei:

- hipotézis (tényállás): a jogi norma által előírt magatartás törvényi megfogalmazása, amelynek bekövetkezésére meghatározott magatartást rendel el.
- diszpozíció: a hipotézisben megjelölt magatartás megvalósítása esetére szóló rendelkezés.
- szankció: a tényállás megvalósításának jogkövetkezménye (pozitív vagy negatív)

A jogi normák csoportosításai:

1. Hipotézis és jogkövetkezmény kapcsolata alapján:

- parancsoló: a hipotézis aktív magatartást ír elő
- tiltó: az állampolgárnak tartózkodnia kell valamely magatartástól
- megengedő: megállapítanak bizonyos jogokat, melyeket az állampolgár saját érdekének megfelelően gyakorolhat törvényszabta keretek között

2. A jogszabályban megjelölt magatartás kötelező ereje szempontjából:

- kategorikus (kogens) jogszabály: a hipotézisben megfogalmazott magatartás megvalósítása esetére a diszpozícióban megjelölt intézkedések feltétlen érvényesítését rendeli
- diszpozitív jogszabály: a diszpozícióban megjelölt intézkedések csak arra az esetre vonatkoznak, ha a felek másképp nem rendelkeznek. (Az előírt magatartástól eltérést enged.)

3. Szankciók súlyossága sorrendjében a következő jogszabályok különböztethetők meg:

- „lex plus quam perfecta” az a jogszabály, amellyel ellentétes magatartás érvénytelen és büntetendő (kettős házasság)

- „lex perfecta” valamely jogszabály megsértése érvénytelen, de nem büntetendő (cselekvőképtelen személy ügylete)

- „lex minus quam perfecta” az a jogszabály, amellyel ellentétes magatartás érvényes, de büntetendő (engedély nélküli árusítás)

- „lex imperfecta” az a jogszabály, amelynek érvénytelenségi és büntető szankciója nincs (kártyaadósság), nem tekinthető jogi normának